

Śladami bohaterów lektury

Dzisiaj wyruszymy śladami bohaterów pewnej lektury obowiązkowej. Przyjrzymy się ich zachowaniu, ocenimy postępowanie i zbadamy, kim byli i jakie ślady zostawili na ścieżkach literatury. Na początek przeczytaj fragment tekstu piosenki

Wojciecha Młynarskiego:

Ballada o malinach

Biały dwór, białe sioło
i gryka jak śnieg, biały śnieg,
czarny bór szumi wkoło,
jak szumiął przez wiek, jak przez wiek,
dwie dziewczyny, gołąbki dwie,
na maliny wybrały się, wybrały się.

Każda z nich piękna, młoda,
we dworze zaś pan, możny pan
z hojną czeka nagrodą
dla tej, co mu da pełny dzban.
Rwą dziewczyny, z zapałem rwą,
a maliny czerwone są, czerwone są.

Baj, baj się, baj, ballado ma,
no która z nich dzban pierwsza da, dzban da?

Pierwsza zbiera uczciwie,
dzban pełny ma już, pełny już,
druga zła, patrzy chciwie
i chwyta za nóż, ostry nóż (...)

Zadanie 1.

- A. Podkreśl w tekście piosenki te fragmenty, które przypominają historię przedstawioną w jednej z lektur obowiązkowych. Podaj tytuł lektury i nazwisko jej autora:

Tytuł: Autor:

- B. Którzy bohaterowie z lektury odpowiadają opisowi z piosenki Młynarskiego.

PIOSENKA	LEKTURA OBOWIĄZKOWA
(...) możny pan z hojną czeka nagrodą dla tej, co mu da pełny dzban.	
Pierwsza zbiera uczciwie, dzban pełny ma już, pełny już,	
druga zła, patrzy chciwie i chwyta za nóż, ostry nóż,	

Zadanie 2.

Na pewno już wiesz, że fragment piosenki nawiązywał do „Balladyny” Juliusza Słowackiego.

A. Spośród postaci literackich wymienionych niżej zaznacz X te pochodzące z lektury „Balladyna”

☐ GUŚLARZ	☐ WDOWA	☐ KOSTRYN
☐ JACEK SOPLICA	☐ KANCLERZ	☐ PUSTELNIK
☐ GRABIEC	☐ STRZELEC	

B. Wymień inne postaci występujące w tej lekturze i objaśnij krótko, kim są w utworze. Tym razem niech to będą postaci ze świata fantastycznego.

postaci fantastyczne

Przeczytaj fragment opisujący jedną z bohaterek utworu.

SKIERKA

patrzy na jezioro

Ach, patrz! Na słońca promyku

Wytryska z wody;

Jak powiewny liść ajeru*,

Lekko wiatrem kołysana;

Jak łabędź, kiedy rozwinie

Uśnięzony żagiel steru,

Kołysze się—waha— płynie.

I patrz! patrz! Lekka i gibka,

Skoczyła z wody jak rybka,

Na niezabudek* warkoczu

Wiesza się za białe rączki,

A stopą po fal przezroczu

Brylantowe iskry skrzesza.

Ach czarowna! Któż odgadnie,

Czy się trzyma z fal obrączki?

Czy się na powietrzu kładnie?

Czy dłonią na kwiatach się wiesza?

CHOCHLIK

Ona ma wianek na głowie...

Czy to kwiaty? Czy sitowie?

SKIERKA

O nie... To na włosach wróżki

Uśpione leżą jaskółki.

(...) Wianek czarny jak hebany

Na złote włosy (...)

**ajer – tatarak, roślina rosnąca na brzegami stawów i jezior; ma cienkie, długie zielone liście*

**niezabudki – niezapominajki, niebieskie kwiatki rosnące najczęściej nad wodą*

Zadanie 3.

W wy kropkowane miejsce zacytowanego fragmentu „Balladyny” wpisz imię postaci, której dotyczy wypowiedź Skierki.

Zadanie 4.

A. Z zacytowanego fragmentu „Balladyny” wypisz po 3 przykłady wskazanych niżej środków poetyckich:

epitety

porównania

B. Napisz, jaką funkcję pełnią w zacytowanym fragmencie epitety i porównania.

Zadanie 5.

A. Dokończ zdanie - zaznacz X poprawną odpowiedź.

Wypowiedź Skierki wyraża:

- ☐ A. wzburzenie
- ☐ B. zachwyt
- ☐ C. zdenerwowanie
- ☐ D. zdziwienie

Zadanie 6.

Za pomocą generatora kart postaci przygotowałam kartę Goplany. Obejrzyj ilustrację na karcie oraz przeczytaj opis postaci, a następnie wykonaj polecenia.

GOPLANA	
	Specjalne zdolności 1. Królowa jeziora Gopło. Nimfa wodna, która zakochała się w człowieku. Straciła głowę z miłości i chcąc zdobyć ukochanego, wpłynęła na losy ludzi. ----- 2. Mieszkała w wodach jeziora. Na powierzchnię wychodziła po słonecznym promieniu. ----- 3. Miała białe ręce oraz delikatną i gibką postać. Czasami jak łabędź kołysała się lekko po wodzie, a czasami wyskakiwała z wodnej toni jak rybka. ----- 4. Jej włosy były koloru złota. Na głowie nosiła wianek ze śpiących jaskółek. ----- 5. Gdy człowiek, w którym się zakochała, nie przyjął jej załotów, zamieniła go w wierzbę. A później dla żartu zrobiła z niego dzwonkowego króla. Obszar Startowy: JEZIORO GOPŁO • Charakter: Dobry
	Siła: 5
	Moc: 5
	Los: 5
	Złoto
Życie: 5	
Przedmioty	Przyjaciele

- A. Wskaż, które elementy opisu postaci znajdujące się na karcie wynikają z cytowanej wyżej wypowiedzi Skierki, a które ze znajomości całości utworu „Balladyna”.

Nr opisu na karcie	Zacytuj odpowiedni fragment wypowiedzi Skierki lub „cała lektura”
1	
2	
3	
4	
5	

- B. Porównaj portret Goplany na karcie postaci i portret „namalowany” słowami Skierki. Jakie podobieństwa, a jakie różnice dostrzegasz?

Podobieństwa

Różnice

Zadanie 7.

Pewien ósmoklasista zaczął pisać streszczenie utworu „Balladyna”. Tę próbę znajdziesz poniżej.

Kirkor przybywa do Pustelnika i prosi go o radę w sprawie wyboru żony. Pustelnik radzi, by poszukał jej wśród prostego ludu.

Goplana zakochuje się w Grabcu, ale jest zakochany w kimś innym. Królowa Gopla wymyśla więc intrygę polegającą na tym, by pozbyć się dziewczyny, którą kocha Granic.

Pomocnicy Goplany – Chochlik i Skierka, kierują Kirkora do chaty biednej Wdowy, która ma dwie córki. Kirkor nie wie jednak, którą z nich wybrać za żonę. Skierka podpowiada matce, by dziewczyny wykonały pewne zadanie.

- A. Zaznacz X zdjęcie, które może być ilustracją zadania, jakie miały wykonać siostry, aby zostać żoną Kirkora.

- B. W 2-3 zdaniach napisz o tym, jakie zadanie miały do wykonania siostry.

.....

.....

.....

.....

- C. Sformułuj 5-6 pytań dotyczących najważniejszych wydarzeń, które nastąpiły później. Pytania powinny pomóc twojemu rówieśnikowi dokończyć streszczenie lektury „Balladyna”.

Pytania:

1.
2.
3.
4.
5.
6.

Zadanie 8.

W każdym zdaniu przekreśl jedno imię, a zostaw tylko to, które spowoduje, że wypowiedzenie będzie zgodne z treścią utworu:

Grabiec

Filon

zakochał się w Alinie.

Królem dzwonkowym został

Grabiec

Gralon

Kirkor obiecał

Balladynie

Pustelnikowi

, że odzyska koronę Popielów.

Zadanie 9.

- A. Ustaw podane niżej wydarzenia w takiej kolejności, jak przebiegają one w utworze. W okienka wpisz liczby od 1 (najwcześniejsze wydarzenie) do 12 (najpóźniejsze wydarzenie).

Zabicie siostry podczas malinowej rywalizacji	Poznanie <u>Kostryna</u>	Śmierć od uderzenia pioruna - kara za zbrodnie
Przybycie Kirkora do chaty Wdowy	Wizyta Kirkora u Pustelnika	Wyparcie się matki i wygnanie jej z zamku
Intryga królowej jeziora	Zbrodniarka w roli sędziego	Chęć pozbycia się krwawego znamienia – wizyta u Pustelnika
Otrucie <u>Kostryna</u> - zdobycie władzy	Ślub z Kirkorem	Bitwa o władzę - śmierć Kirkora

- B. Z podanego wyżej zbioru wydarzeń wybierz te, w których tytułowa bohaterka utworu nie brała udziału.

Wydarzenia nr

- C. Uzupełnij poniższe zdanie. Wybierz i zaznacz znakiem X odpowiedź spośród oznaczonych literami A i B oraz odpowiedź spośród oznaczonych liczbami 1, 2 lub 3.

Wszystkie wydarzenia przedstawione w podpunkcie A są zapisane za pomocą

A. zdań pojedynczych	ponieważ	1. zawierają podmiot, orzeczenie i określenia
		2. nie zawierają orzeczenia
B. równoważników zdań		3. zawierają czasowniki w formie nieosobowej

Zadanie 10.

Napisz, kto i o kim mówi w podanych niżej fragmentach zaczerpniętych z utworu Słowackiego:

Rady zasięgnąć warto u człowieka,
 Który się kryje w tej zaciszy leśnej;
 (...) ma jednak w rozumie
 Nieco szaleństwa: ilekroć mu prawisz
 O zamkach, królach, o królewskich dworach,
 To jak szalony od rozumu błądzi,
 Miota przekleństwa, pieni się, narzeka;
 Musiał od królów doznać wiele złego,
 I zowąd został przyjacielem gminu.

Kto mówi?

O kim?

A series of horizontal lines, some solid black and some dashed black, representing a barcode or a series of data points. The lines are arranged in a regular, repeating pattern across the width of the page.

Zadanie 12.

Poniżej znajdziesz zbiór emotikonek. Mają one znaczenie symboliczne.

A. Zaznacz znakiem X te emotikonki, które kojarzą się z lekturą „Balladyna”.

B. Wybierz 3 emotikonki związane z lekturą „Balladyna” i wyjaśnij, co symbolizują w utworze.

1.
.....
.....
2.
.....
.....
3.
.....
.....

Zadanie 13.

Poniżej znajdziesz 4 przysłowia. Zastanów się, które z nich najlepiej oddaje przesłanie „Balladyny” Juliusza Słowackiego. Przedstaw swoje stanowisko i uzasadnij je, odwołując się i do przysłowia, i do treści utworu.

A Kto mieczem wojuje, ten od miecza ginie.

B Kto pod kim dołki kopie, ten sam w nie wpada.

C Kara depcze po piętach winie.

D Grzech sam w sobie jest karą.

Stanowisko:

.....

Uzasadnienie:

.....

.....

.....

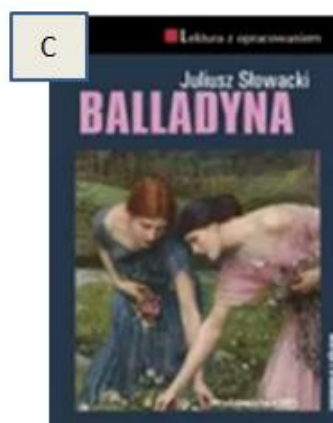
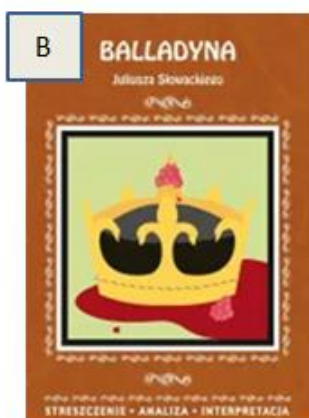
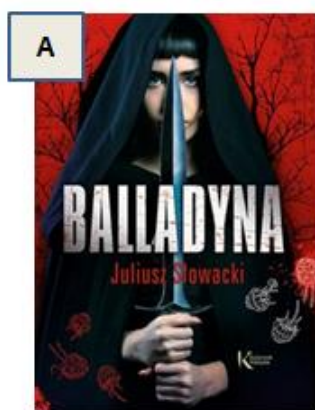
.....

.....

.....

Zadanie 14.

Poniżej znajdują się okładki z różnych wydań utworu „Balladyna”. Która z nich, twoim zdaniem, najtrafniej oddaje treść utworu. Przedstaw swoje stanowisko i uzasadnij wybór.

Stanowisko:

Uzasadnienie:

.....

.....

.....

.....

.....

Zadanie 15.

Jaki rodzaj i gatunek literacki reprezentuje utwór „Balladyna” Juliusza Słowackiego?

rodzaj:..... gatunek

Zadanie 16.

Zaznacz X te cechy, które są charakterystyczne dla gatunku reprezentowanego przez „Balladynę”.

- ☐ A. Główny bohater jest w konflikcie z prawami moralnymi lub społecznymi;
- ☐ B. Historia kończy się śmiercią głównego bohatera;
- ☐ C. Wszystkie konflikty i problemy zostają rozwiązane pomyślnie;
- ☐ D. W utworze pojawia się siła wyższa (np. Bóg, natura, los) której bohater ulega.
- ☐ E. Bohater po śmierci zyskuje przebaczenie wszystkich, których skrzywdził.

Wróćmy raz jeszcze do piosenki Wojciecha Młynarskiego „Malinowa ballada”. Wysłuchaj jej, tym razem w całości: <https://www.youtube.com/watch?v=P-cWIN-uoos>

A teraz przeczytaj jeszcze raz tekst piosenki, który jest zamieszczony poniżej.

Ballada o malinach

Biały dwór, białe sioło
i gryka jak śnieg, biały śnieg,
czarny bór szumi wkoło,
jak szumiął przez wiek, jak przez wiek,
dwie dziewczyny, gołąbki dwie,
na maliny wybrały się, wybrały się.

Każda z nich piękna, młoda,
we dworze zaś pan, możny pan
z hojną czeka nagrodą
dla tej, co mu da pełny dzban.
Rwą dziewczyny, z zapalem rwą,
a maliny czerwone są, czerwone są.

Baj, baj się, baj, ballado ma,
no która z nich dzban pierwsza da, dzban da?

Pierwsza zbiera uczciwie,
dzban pełny ma już, pełny już,
druga zła, patrzy chciwie
i chwyta za nóż, ostry nóż (...)
nóż do góry podnosi, a
tamta na to wyciąga dwa,
wyciąga dwa!

Baj, baj się, baj, ballado ma,
bo ta ma nóż, a tamta dwa, aż dwa...

Panna zła już ze dwora
uciekła hen, gdzie Rzym, gdzie Krym,
w borze zaś szumi morał,
że kto człekiem złym, człekiem złym,
nóż mu jeden wystarczy, a
uczciwemu potrzebne dwa, potrzebne dwa...

*źródło: Wojciech Młynarski,
Od oddechu do oddechu (antologia), Prószyński i Sp-ka, 2017*

Zadanie 17.

Czy piosenka dokładnie opowiada historię opisaną w lekturze „Balladyna”? Sformułuj swoje stanowisko i podaj co najmniej 3 argumenty, aby je uzasadnić?

Stanowisko:
.....

Argumenty:

1.
.....
.....
2.
.....
.....
3.
.....
.....

Zadanie 18.

A. Jaki morał formułuje w swojej piosence Wojciech Młynarski? Zacytuj go:

.....
.....
.....

B. Wyjaśnij, jak rozumiesz morał piosenki W.Młynarskiego.

.....
.....
.....
.....
.....
.....

Zadanie 19.

Co jest ci bliższe - przesłanie „Balladyny” Słowackiego, czy morał piosenki Młynarskiego. Sformułuj swoje stanowisko w tej sprawie i uzasadnij je za pomocą, co najmniej dwóch argumentów.

Stanowisko:
.....

Argumenty:

1.
.....
.....
2.
.....
.....

Zadanie 20.

W czym są podobne, a czym się różnią utwór Juliusza Słowackiego i piosenka Wojciecha Młynarskiego?

Wypisz, jak najwięcej podobieństw i różnic. Weź pod uwagę zarówno treść, formę, jak i język obu utworów.

Podobieństwa		Różnice	
1		1	
2		2	
3		3	
4		4	
5		5	

Zadanie 21.

W „Słowniku języka polskiego” znajduje się następująca definicja:

plagiat «przywłaszczenie cudzego pomysłu twórczego, wydanie cudzego utworu pod własnym nazwiskiem lub dosłowne zapożyczenie z cudzego dzieła opublikowane jako własne; również przywłaszczony pomysł, wydany utwór lub zapożyczenie»

Czy, twoim zdaniem, piosenka Wojciecha Młynarskiego jest plagiatem utworu Juliusza Słowackiego? Przedstaw swoje zdanie w tej sprawie i uzasadnij je, odwołując się do definicji plagiatu oraz obu utworów.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Zadanie 22.

Wina i kara to częsty motyw w utworach literackich. Wymień co najmniej 2 utwory, w których ta tematyka występuje.

1.
2.

Zadanie 23.

Podaj przykłady 3 bohaterów literackich, którzy postępowali źle i zostali za to ukarani. Uzupełnij tabelę:

Tytuł utworu	Bohater	Jaka była wina bohatera?	Jak kara spotkała bohatera?

Zadanie 24.

Przeciwstawiać się złu, czy czekać, aż los wymierzy karę złoczyńcy? Jakie jest twoje stanowisko w tej sprawie. Napisz rozprawkę, w której przedstawisz argumenty i powołasz się na co najmniej dwa przykłady z lektury obowiązkowej i jeden z dowolnego tekstu literackiego. Twoja praca powinna liczyć co najmniej 200 słów.

lub

Wyobraź sobie, że przenosisz się w świat wybranej lektury obowiązkowej, której bohater popełnił zły uczynek. Napisz o tym opowiadanie, które rozpocznieś lub zakończysz słowami - Miłe złego początki, ale koniec żałosny.

Zadanie 25. (dodatkowe)

Wylosuj postać z „Balladyny” i stwórz jej kartę w generatorze postaci.

http://cardmaker.pythonanywhere.com/static/card/generator_postaci.html

Przykład karty w zadaniu 6.

lub

Wykorzystując swoją wiedzę z zakresu lektury „Balladyna” i generator kart (link poniżej), przygotuj karty do gry planszowej „Śladami Balladyny”.

<http://cardmaker.pythonanywhere.com/>

Przykładowa karta:

